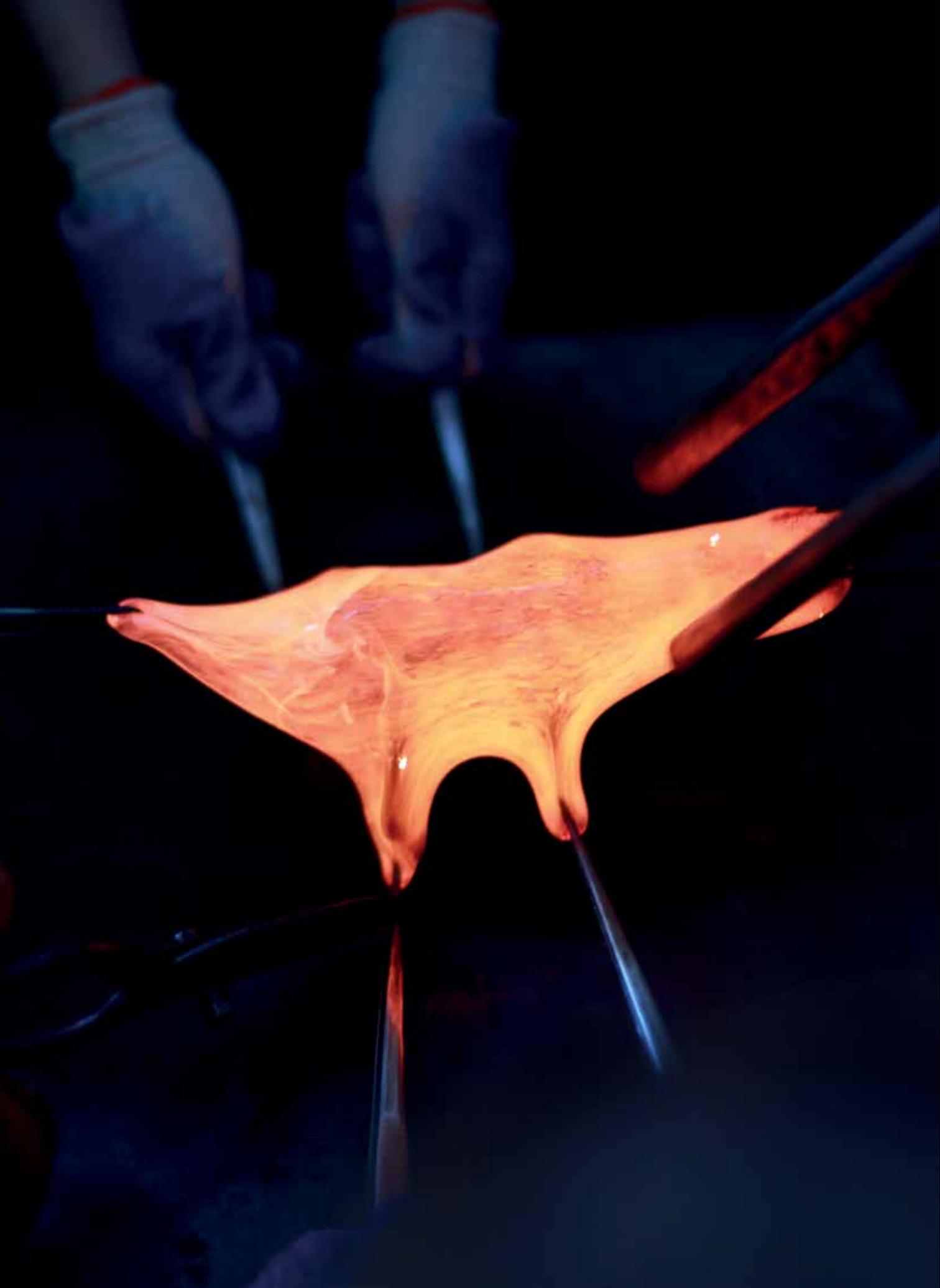

ANDRIY BOKOTEY

художне скло • glass art

АНДРІЙ БОКОТЕЙ – ПІОНЕР УКРАЇНСЬКОГО СТУДІЙНОГО СКЛА ANDRIY BOKOTEY – PIONEER OF UKRAINIAN STUDIO GLASS

Міжнародний студійний рух, який стрімко поширювався країнами Західної Європи та США в другій половині XX ст., став однією з яскравих форм вільного вираження авторських ідей і ґрунтовно закріпив місце художнього скла серед широкої гами видів образотворчого мистецтва. Незважаючи на глобальний характер поширення студійного руху та спільний вектор розвитку художнього скла в напрямку звільнення від промислової залежності, національні школи мають чітко виражену ідентичність. На пострадянському просторі художнє скло набуло індивідуальних рис у кожній з країн, де практикувалося склярство. Наприклад, балтійські художники є послідовниками північноєвропейських течій, де основний акцент ставиться на елементарності форм і мінімалізмі кольорових вирішень, при відвертому тяжінні до декоративності. Для інших найважливішого значення має формотворчий підхід. Українським митцям водночас притаманний фокус на експериментальних новаціях і образотворчих властивостях мистецького твору.

В українському художньому склі впродовж століть превалювала тенденція до інтерпретації традиційних методів формотворення та декорування. Наприкінці XX ст., натомість, розпочинається період експериментальних пошуків у технології, образотворенні та ідейному навантаженні. На цей процес безперечний вплив мало активне поширення міжнародного руху студійного скла й безпосередня участь у ньому українських митців.

Піонерами студійного руху на теренах колишнього Союзу стали організатори та учасники виставки «Скло. Образ. Простір», яка відбулась у м. Ленінград (тепер Санкт-Петербург) 1981 р.: Олександр та Галина Іванови, Любов Савельєва, Фідаїль Ібрагімов і Андрій Бокотей. Згодом до п'ятірки художників долучився ще один відомий сьогодні львівський митець Франц Черняк. Смілива й непересічна акція, якою стала виставка

The international studio movement, which spread rapidly in Western Europe and the USA in the second half of the 20th century, became one of the vivid forms of free expression of the author's ideas and firmly established the place of glass art among a wide range of fine arts. Despite the global nature of the spread of the studio movement and the common vector of the glass art development in the direction of liberation from industrial dependence, national schools have a clearly defined identity. In the post-Soviet territory, glass art acquired individual features in each country where glassmaking was practiced. For example, Baltic artists are followers of Northern European currents, where the main emphasis is placed on the simplicity of forms and minimalism of color solutions, with a frank tendency towards decorativeness. For others, the most important is the design approach. At the same time, Ukrainian glass art is characterized by a focus on experimental innovations and the visual properties of an artwork. There was a prevailing tendency to interpret traditional methods of forming and decoration in Ukrainian glass art over the centuries. At the end of the 20th century, on the other hand, a period of experimental research in technology, imagery, and ideological load began. The active spread of the international studio glass movement and the direct participation of Ukrainian artists in it undeniably influenced this process.

The organizers and participants of the exhibition "Glass. Image. Space", which took place in Leningrad (now St. Petersburg) in 1981: Aleksandr and Galina Ivanov, Lyubov Savelyeva, Fidail Ibragimov and Andriy Bokotey. Later, another well-known Lviv artist, Franz Czerniak, joined the five artists.

The bold and unusual action, which was the exhibition of the creative group, aroused great interest and was highly appreciated in art circles. Today, from the perspective of half a century, it becomes evident that the holding of this event marks the beginning of a historical epoch in the

Вікно у всевіт / Window to Eternity
2018, гутне скло / blown glass, H=55 cm

Кольоровий ієрогліф / Coloured Hieroglyph
2016, гутне скло / blown glass, H=65 cm

творчої групи, викликала велике зацікавлення та була високо оцінена в мистецтвознавчих колах. Сьогодні, з перспективи півстоліття, стає очевидно, що з проведенням цього заходу розпочинається історична епоха розвитку студійного скла на теренах колишнього СРСР. Водночас необхідно розуміти, що робота митців у ключі студійної творчості тривала вже в попереднє десятиліття, від початку 1970-х рр., а виставковий проект «Скло. Образ. Простір» став підсумванням декади експериментальних пошуків. Таким чином, українські піонери студійної творчості всього на неціле десятиліття пізніше включились у революційні процеси реформування художнього склярства. При цьому важливо враховувати присутність «залізної куртини», яка не лише виключала участь радянських митців у світових глобалізаційних культурних процесах, але й суттєво обмежувала їх поінформованість про актуальні події світового мистецтва, зокрема студійного руху. Уже з середини 1980-х рр. А. Бокотей і Ф. Черняк формують ідентичність українського художнього скла у світі. У 1985 та 1988 рр. художники беруть участь у перших у світі міжнародних симпозиумах гутного скла в м. Нові Бор (Чехословаччина) разом із десятками корифеїв з усього світу. Їхні роботи стають бажаними в колекціях найвизначніших світових музейних збірок – Музею скла в Корнінгу (США), Ебельтофті (Данія), Фрауенау (Німеччина) та інших.

Андрій Бокотей та Франц Черняк, а згодом і представники молодшого покоління – Олександр Звір, Віталій Гінзбург, Роман Дмитрик, Андрій Петровський, Орест Принада та інші, упродовж 1990-х рр. беруть участь у міжнародних форумах гутного скла в Угорщині, Польщі, Франції, США, Голландії, Німеччині, Латвії, Литві, Естонії, тощо. Власне цей період характеризується проведенням найбільшої в історії мистецтва кількості симпозиумів і конференцій з художнього скла, організованих з ініціативи Американської асоціації художників склярів Glass Art Society (США); скловиробничих підприємств у Чехії («Крісталекс», «Мозер»), Польщі («Кросно»), Угорщині («Айка»); мистецьких навчальних інституцій у США (Школа Пілчак, Музей у Корнінгу), Франції («СЕРФАВ») та ін.

Визначальну роль у подальшому розвитку українського студійного склярства відіграв Міжнародний симпозиум гутного скла у Львові, заснований Андрієм Бокотеем у 1989 р. Упродовж наступних десятиліть кожних три роки художники з усього світу приїздили працювати до Львова, результатом чого стала унікальна колекція авторських творів 270 митців з 32 країн. До слова, останній, 12-й симпозиум, який відбувся в жовтні 2022 р., довелося провести під ракетні обстріли української цивільної інфраструктури російськими окупантами.

Одіозний / Odious
2016, гутне скло / blown glass, H=54 cm

Триптих / Triptych

1978, гутне скло / blown glass, H=32, 41, 34 cm

Андрій Бокотей – один із піонерів міжнародного руху студійного скла, засновник Міжнародного симпозиуму гутного скла та Музею скла у Львові, багатолітній ректор Львівської національної академії мистецтв, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, дійсний член Національної академії мистецтв України, професор. Випускник кафедри художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (сьогодні Львівська національна академія мистецтв), учень Р. Сельського, К. Звіринського, Д. Довбошинського, а згодом – одна з найвидатніших постатей сучасного української культури та світового мистецтва художнього скла розпочав творчий експеримент із цим матеріалом на початку 70-х рр. у склоцеху Львівської експериментальної кераміко-скульптурної фабрики (ЛЕКСФ). Андрій Бокотей засвоїв багатий досвід львівських склодувів старшого покоління, значну частину свого часу проводячи безпосередньо біля гутних печей, багато експериментуючи зі скломасою, опрацьовуючи нові методи декорування, формування внутрішнього простору, застосування комбінованих технік і формотворчих засобів. У творчому доробку А. Бокотея знаходимо кілька десятків зразків декоративних ваз, наборів для посуду та кубків, виконаних для тиражування в склоцеху ЛЕКСФ

development of studio glass in the territory of the former USSR. At the same time, it is necessary to understand that the work of artists in the key of studio creativity continued already in the previous decade, from the beginning of the 1970s, and the exhibition project "Glass. Image. Space" was the summation of a decade of experimental research. Thus, less than a decade later, the Ukrainian pioneers of studio creativity joined the revolutionary processes of reforming artistic glassmaking. At the same time, it is essential to take into account the presence of the "iron curtain," which not only excluded the participation of Soviet artists in the world's globalization and cultural processes but also significantly limited their awareness of current events in world art, in particular the studio movement. Since the mid-1980s, A. Bokotey and F. Czerniak have been shaping the identity of Ukrainian glass art worldwide. In 1985 and 1988, the artists participated in the world's first international blown glass symposia in Novy Bor (Czechoslovakia) with dozens of luminaries worldwide. Their works have become desirable in the collections of the world's most prominent museum collections – the Corning Museum of Glass (USA), Ebeltoft (Denmark), Frauenau (Germany), and others. Andriy Bokotey and Franz Czerniak, and later representatives of the younger generation – Oleksandr Zvir, Vitaly Ginzburg, Roman Dmytryk, Andriy Petrovskiy, Orest

Prynada, and others, during the 1990s, participated in international blown glass forums in Hungary, Poland, France, USA, the Netherlands, Germany, Latvia, Lithuania, Estonia, etc. This period is characterized by the most significant number of glass art symposiums and conferences in the history of art, organized at the initiative of the Glass Art Society (USA); glass production enterprises in the Czech Republic (Cristalex, "Moser"), Poland ("Krosno"), Hungary ("Aika"); art educational institutions in the USA (Pilchuck Glass School, Corning Museum of Glass), France ("C.E.R.F.A.V."), etc.

The International Blown Glass Symposium in Lviv, founded by Andriy Bokotey in 1989, played a decisive role in further developing Ukrainian studio glass art. During the following decades, artists worldwide came to work in Lviv every three years, resulting in a unique collection of original works by 270 artists from 32 countries. By the way, the last 12th symposium, which took place in October 2022, had to be held under missile attacks on the Ukrainian civilian infrastructure by the Russian occupiers.

Andriy Bokotey is one of the pioneers of the international studio glass movement, the founder of the International Blown Glass Symposium and the Glass Museum in Lviv, long-term rector of the Lviv National Academy of Arts, People's Artist of Ukraine, laureate of the National Prize of Ukraine named after T. Shevchenko, full member of the National Academy of Arts of Ukraine, professor.

A graduate of the department of art ceramics of the Lviv State Institute of Applied and Decorative Arts (today the Lviv National Academy of Arts), a student of R. Selskyi, K. Zvirynskiy, D. Dovboshynskiy, and later one of the most outstanding figures of modern Ukrainian culture and the world art of glass art, started a creative experiment with this material in the early 1970s in the glass workshop of the Lviv Experimental Ceramic and Sculpture Factory (LECSF). Andriy Bokotey has acquired the rich experience of Lviv glassblowers of the older generation, spending a significant part of his time directly near the glass furnace, experimenting a lot with hot glass, working out new methods of decoration, shaping, using combined techniques and forming means.

In the creative output of A. Bokotey, we found several dozen samples of decorative vases, sets for dishes, and cups made for replication in the LECSF glass workshop during the 70s and 80s. Characterizing the rich spectrum of products made during this period, we see the artist's constant desire for experimentation – not only technological but also formative. In the 1970s, at the beginning of A. Bokotey's work with glass, the forms of volume products often reflect

Генрі Муру присвячується / Dedicated to Henry Moore

1983, гутне скло / blown glass, H=42 cm

Козак Мамай / Cossack Mamay

1983, гутне скло / blown glass, H=53 cm

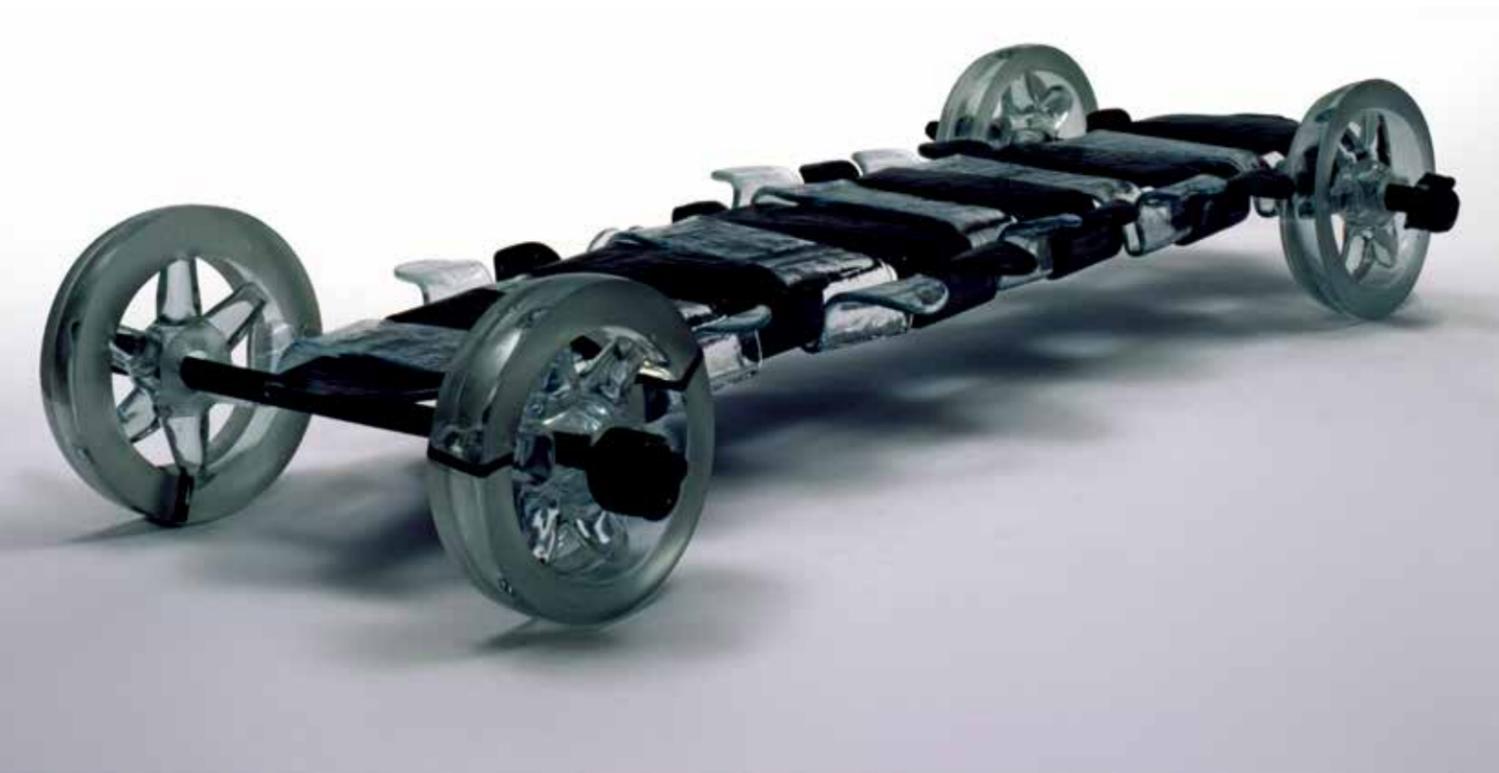
Народження матерії / Birth of Matter
1981, гутне скло/ blown glass, H=23-70 cm

упродовж 70-80-х рр. Характеризуючи багатий спектр виробів, виконаних упродовж цього періоду, бачимо постійне прагнення митця до експерименту – не лише технологічного, але й формотворчого. У 70-х роках, на початку роботи А. Бокотєя зі склом, у формах тиражної продукції часто прочитується також попередній досвід автора з керамікою: приземкуваті масивні форми, горловина звужена та згодом розкрита як у штофах, обмежена кольорова гама, експресивний декор. Водночас, гаму тиражних зразків уже в той час доповнює ряд авторських індивідуальних композицій, які за характером на перший погляд належать до ужит-

кових декоративних ваз, проте їх виконання виразно унеможливує утилітарність (серія «Медузи», 1975; «Триптих», «Диптих», 1982). Разом із тим присутня інтенсивність технологічного експерименту відносить ці вироби скоріше до студійних об'єктів ніж функціональних. У цій серії часто зустрічаються намагання сформувати складні конструкції всередині об'єкту, застосування скловолокна в декоруванні, експерименти з сульфідно-цинковим склом тощо. Дослідні пошуки А. Бокотєя 1970-1980-х рр. у формах куль зі складним внутрішнім простором, вирішеним виразними експериментальними засобами, докорінно

Візок із серії "Іграшки для дорослих" / Cart from "Toys for Adults" series
1991, гутне скло / blown glass, 20x120x60 cm

Сидяча дама / Sitting Lady
2002, гутне скло / blown glass, H=93 cm

Рівновага / Balance
1991, гутне скло / blown glass, 17x31x60 cm

Сидячі фігури / Sitting Figures
1992, гутне скло / blown glass, H=27 cm

Млин / Mill
1991, гутне скло / blown glass, 27x30x40 cm

Чумацький віз / Milky Way
2004, гутне скло / blown glass, H=40 cm

Приборкувач / Tamer
2015, гутне скло / blown glass, 35x57x20

Доісторичні ігри / Prehistoric Games
20015, гутне скло / blown glass, 28x60x26 cm

змінили підхід до трактування матеріалу («Чумацький шлях», 1978; серія «Об'єкти у просторі», 1983-1984 рр., «Генрі Муру присвячується», 1983). Скло А. Бокотєя, відійшовши від канонів, трансформувалось у скульптурну пластику, в якій ключову роль, окрім технологічного новаторства, відіграла інтерпретація та природній процес абстрагування від реалістичної ілюстрації («Вершник», 1992; «Сидимо», 2001; «Рівновага», 1991; серія «Іграшки для дорослих», 1990-2010-ті). Творчий спадок А. Бокотєя, сформований упродовж 1990-2018 рр. варто розглядати в двох напрямках:

the author's previous experience with ceramics: squat, massive forms, the neck is narrowed and later opened as in a cork, limited color range, expressive decor. At the same time, the range of circulation samples already at that time was supplemented by several author's compositions, which by their nature at first glance belong to utilitarian decorative vases, but their execution precludes practical use (the "Jellyfish" series, 1975; "Triptych," "Diptych," 1982). At the same time, the present intensity of technological experimentation refers to these products as studio objects rather than functional ones. In this series,

Змієборець / Dragon Slayer

2014, гутне скло / blown glass, 40x37x25 cm

Пращури / Ancestors
2016, гутне скло / blown glass, H=67 cm

Сварог / Svarog

2016, гутне скло / blown glass, 71x43x35 cm

образотворча об'ємно-просторова скульптура й декоративні пласти. Перші експерименти з формування скульптурної пластики з гарячого пласта художник розпочав наприкінці 1980-х рр., використовуючи інструмент для прокатування вітражного скла, привезений з Литви. У тогочасних скульптурних композиціях прослідковуються мінімалістичний підхід до передачі образності та пластики («Проти течії», 1990; «Мовчання», 1991; серія «Медитації», 1991-1992, «Сім'я», 1989 р.; «Віз», 1991 р.; «Хрест у просторі», 1991 р.; серія «Сидячі», 1991; «Тайна вечеря», 1991; «Відпочинок», 1992; «Двое», 1993; «Сон», 1998).

Еквілібрист / Equilibrist

2016, гутне скло / blown glass, H=33 cm

there are often attempts to form complex structures inside the object, using fiberglass in decoration, experimenting with zinc-sulfide glass, etc. A. Bokotey's research in the 1970^s and 1980^s in the form of spheres with a complex internal space, solved by expressive, experimental means, fundamentally changed the approach to the interpretation of the material ("Milky Way," 1978; the series "Objects in Space," 1983 – 1984, "Dedicated to Henry Moore," 1983). A. Bokotey's glass, departing from the canons, was transformed into sculpture, in which, in addition to technological innovation, interpretation and the natural process of abstraction from realistic

Фрагмент експозиції проєкту "Мойсей" / Fragment of the exposition of "Moses" project
2003, Львівський палац мистецтв / Lviv Palace of Arts

У серії композицій "Іграшки для дорослих", виконаних упродовж 1990-2000-х рр., виразно прослідковується еволюція пластичних пошуків – від лаконічних узагальнень антропоморфних образів до читабельної візуалізації емоцій, ілюстрованих рухом або поставою скляної фігури («Іграшка для дорослих», 1993 р.; «Венера», 1998; «Фігурка на візку», 1999; композиція «Мойсей», 2003 р.). При цьому незмінним характерним елементом більшості композицій є колесо – символічна візитка А. Бокотей, виконана в різних формальних, колористичних і технологічних інтерпретаціях.

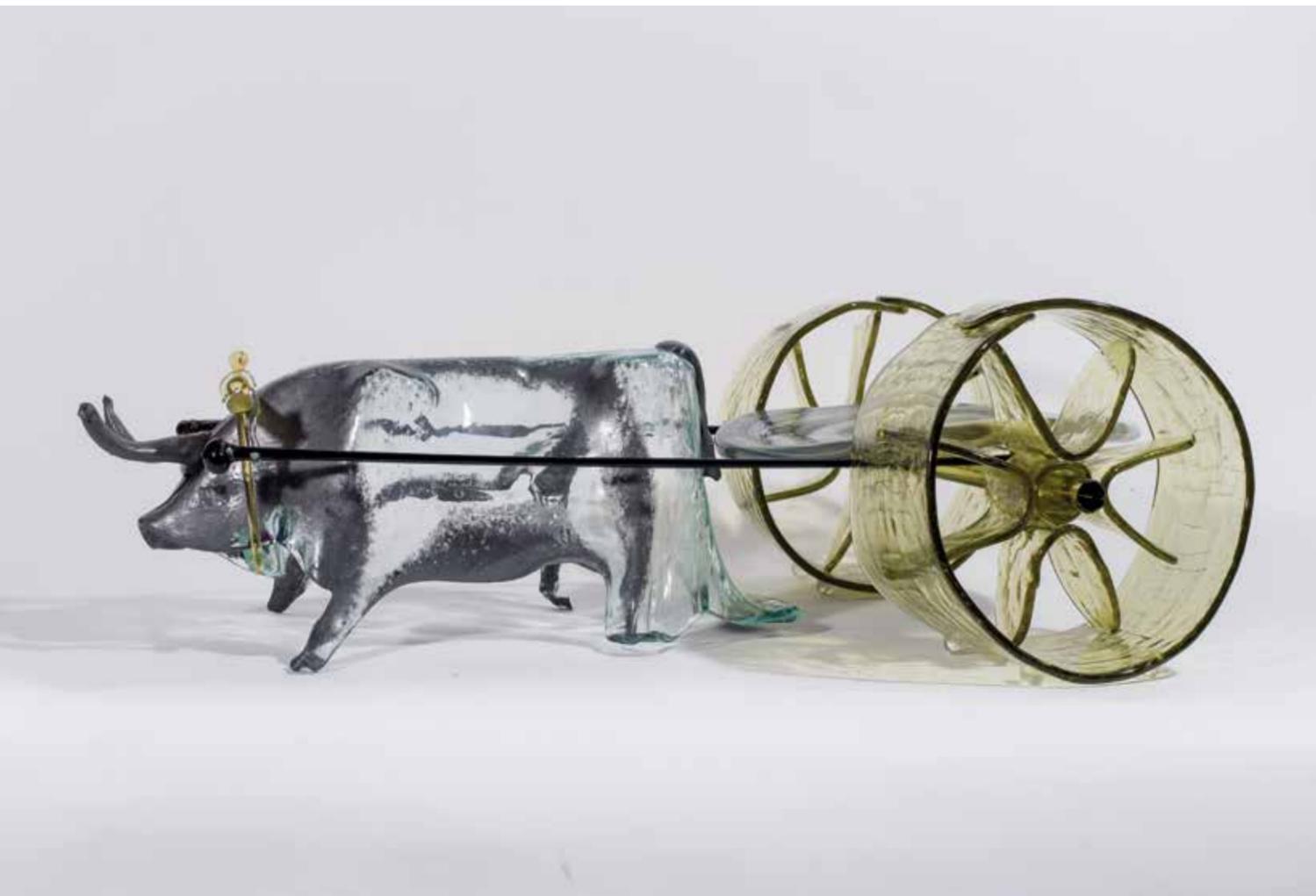
Переломним етапом у створенні пластичних композицій було виконання масштабного твору «Мойсей», презентація якого відбулася у 2003 р. у Львівському палаці мистецтв з нагоди 65-ліття художника. Виставка однієї композиції, сформована з кількох десятків фігур, віддзеркалювала авторську інтерпретацію біблійної історії. Цей проєкт символічним чином стимулював творчі пошуки художника у створенні монументальних творів, які реалізувалися в 2018 р.

illustration played a key role ("Rider," 1992; "Sitting," 2001; "Balance," 1991; series "Toys for Adults," 1990 – 2010°). The creative heritage of A. Bokotey, formed between 1990 and 2018, should be considered in two directions: three-dimensional sculpture and decorative plates. The artist started the first experiments developing sculptural forms from a hot flat glass in the late 1980^s, using a tool for rolling stained glass brought from Lithuania. The sculptural compositions of this period follow a minimalist approach to the transfer of imagery and plasticity ("Against the Stream," 1990; "Silence," 1991; the series "Meditations," 1991 – 1992; "Family," 1989; "Cart," 1991, "The Cross in Space," 1991; the series "Sitting," 1991; "The Last Supper," 1991; "Rest," 1992; "Two," 1993; "Dream", 1998).

In the "Toys for Adults" series, performed during the 1990^s and 2000^s, the evolution of formal searches is traced – from laconic generalizations of anthropomorphic images to the readable visualization of emotions illustrated by the movement or posture of a glass figure ("Toys for Adults," 1993 .; "Venus," 1998; "Figure on a Cart," 1999; composition "Moses," 2003). At the same time, an invariable

Учитель / Teacher
2015, гутне скло / blown glass, 100x83x32 cm

Колісниця / Chariot
2017, гутне скло / blown glass, H=23 cm

У 2010-х рр. виконана художником серія пластики певним чином відрізняється від попередніх. Тут часто присутні інтерпретації біблійних сюжетів, але окрім антропоморфних образів з'являються зооморфні («Змієборець», «З бичком», 2014; «Приборкувач», «Доісторичні ігри», 2015; «На війну», «Одіозний», 2016). Композиції зазвичай доповнюються лінійними ритмами з використанням складроту. Колористична гама обмежена кількома локальними кольорами, що зумовлене використанням доступного звареного скла: помаранчевого, ультрамарину, медового, смарагдового і сульфід-цинкового. Наприкінці 2010-х рр. колористика піддалася змін через використання кольорових склопорошків, що також мало віддзеркалення в серії композицій («Пращури», «Від предків», 2016; «Теракотова армія», «Караван», «Подорож», «На пасовисько», 2017). У певному сенсі процес формування митцем цих композицій має ін-

сталаційний характер, що зумовлене використанням елементів, виконаних ще до 2005 р. на ЛЕКСФ, до закриття склоцеху.

Абсолютно іншим, самостійним вектором творчої активності художника є робота з гутними площинними композиціями – декоративними пластинами. Подібно до образної пластики тут також надзвичайно виразно прочитується еволюція образних рішень: від ілюстративно-зображальних композицій початку 1980-х, де важливішого значення мав технологічний експеримент (серія «Японські мотиви», 1983; «Зима», 1985; «Козак Мамай», 1987; «Відображення», 1986; «Малюнок сина», 1991), до абстрактно-асоціативних (серії «Краєвиди Розточчя», «Фантазії», «Віддзеркалення», 1990-ті; «Пейзажні мотиви», «Краєвиди космічні», 2000-ні; «Зелена планета», «Арфа», «Літо», «Офорт», 2013; «Революція», 2014; «Голгофа», «Крабова туманність», «Танець маленьких крокодилів», 2017).

Теракотова армія / Terracotta Army
2017, гутне скло / blown glass, H=70 cm

characteristic element of most compositions is the wheel – A. Bokotey's symbolic "business card," made in various formal, coloristic, and technological interpretations. A turning point in the creation of sculptural compositions was the execution of the large-scale work "Moses," the presentation of which took place in 2003 in the Lviv Palace of Arts on the occasion of the artist's 65th birthday. The exhibition of one composition made up of several dozen figures reflected the author's interpretation of the biblical story. This project symbolically stimulated the artist's search for the creation of monumental works, which were realized in 2018.

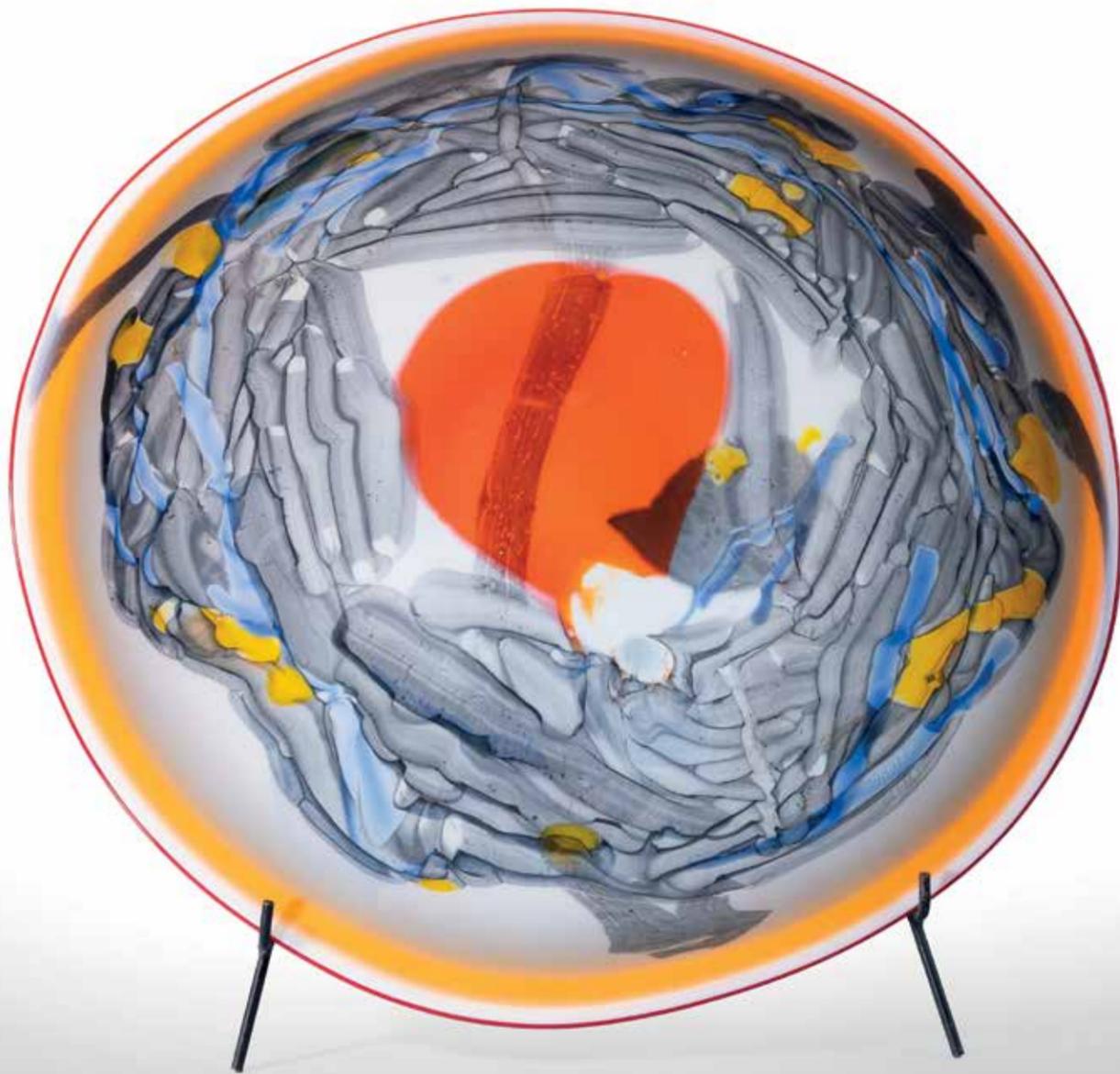
In the 2010s, the artist's sculptural series differs from the previous ones. Interpretations of biblical plots are often present here, but in addition to anthropomorphic images, zoomorphic ones appear ("Dragon Slayer," "With a Bull," 2014; "The Tamer," "Prehistoric Games," 2015; "To the War," "Odious," 2016). Compositions are usually

supplemented with linear rhythms using glass wire. The color range is limited to a few local colors due to available melted glass: orange, ultramarine, honey, emerald, and zinc-sulfide. At the end of the 2010s, the color scheme changed due to the use of colored glass powders, which was also reflected in a series of compositions ("Ancestors," "From the Ancestors," 2016; "Terracotta Army," "Caravan," "Travel," "On the Pasture," 2017). In a certain sense, the artist's process of forming these compositions has an installation character due to the use of elements made even before 2005 at the LECSF, before the closing of the glass workshop.

A different, independent vector of the artist's creative activity is working with planar compositions – decorative plates. Similar to sculptures, the evolution of symbolic solutions can also be read here: from the illustrative and pictorial motives of the early 1980s, where the technological experiment was more important (the series "Japanese

На війну / To the War
2016, гутне скло / blown glass, 86x30x18 cm

Карликова планета / Dwarf Planet
2020, гутне скло / blown glass, H=62 cm

Сувенірні пласти / Gift plates
2020-2021, гутне скло/ blown glass, D=15-20 cm

Етюд з венеційською ниткою / Etude with Venetian String
2019, гутне скло / blown glass, H=63 cm

Закодоване послання / Coded Message
2020, гутне скло / blown glass, H=64 cm

Аберация / Aberration
2013, гутне скло / blown glass, H=64 cm

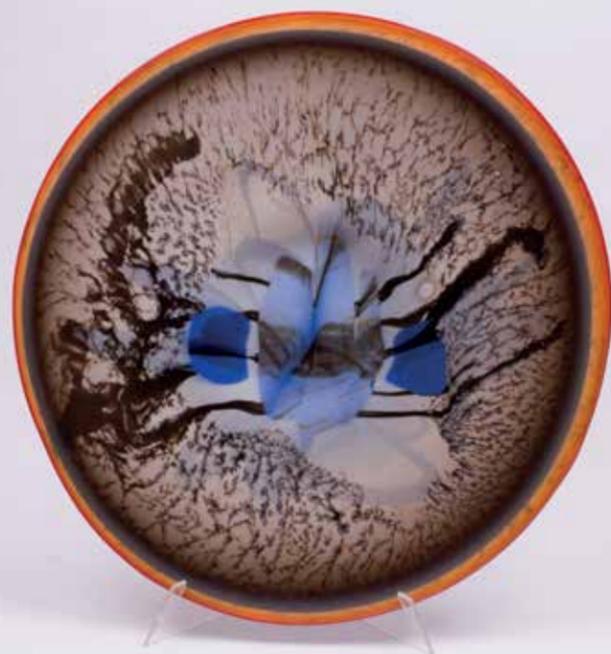
Об'єкти в просторі / Objects in Space
2015, гутне скло / blown glass, H=63 cm

Революція / Revolution
2013, гутне скло / blown glass, H=66 cm

Релікти / Relicts
2015, гутне скло / blown glass, H=65 cm

НЛО / UFO
2017, гутне скло / blown glass, H=57 cm

Без назви / Untitled
2017, гутне скло / blown glass, H=58 cm

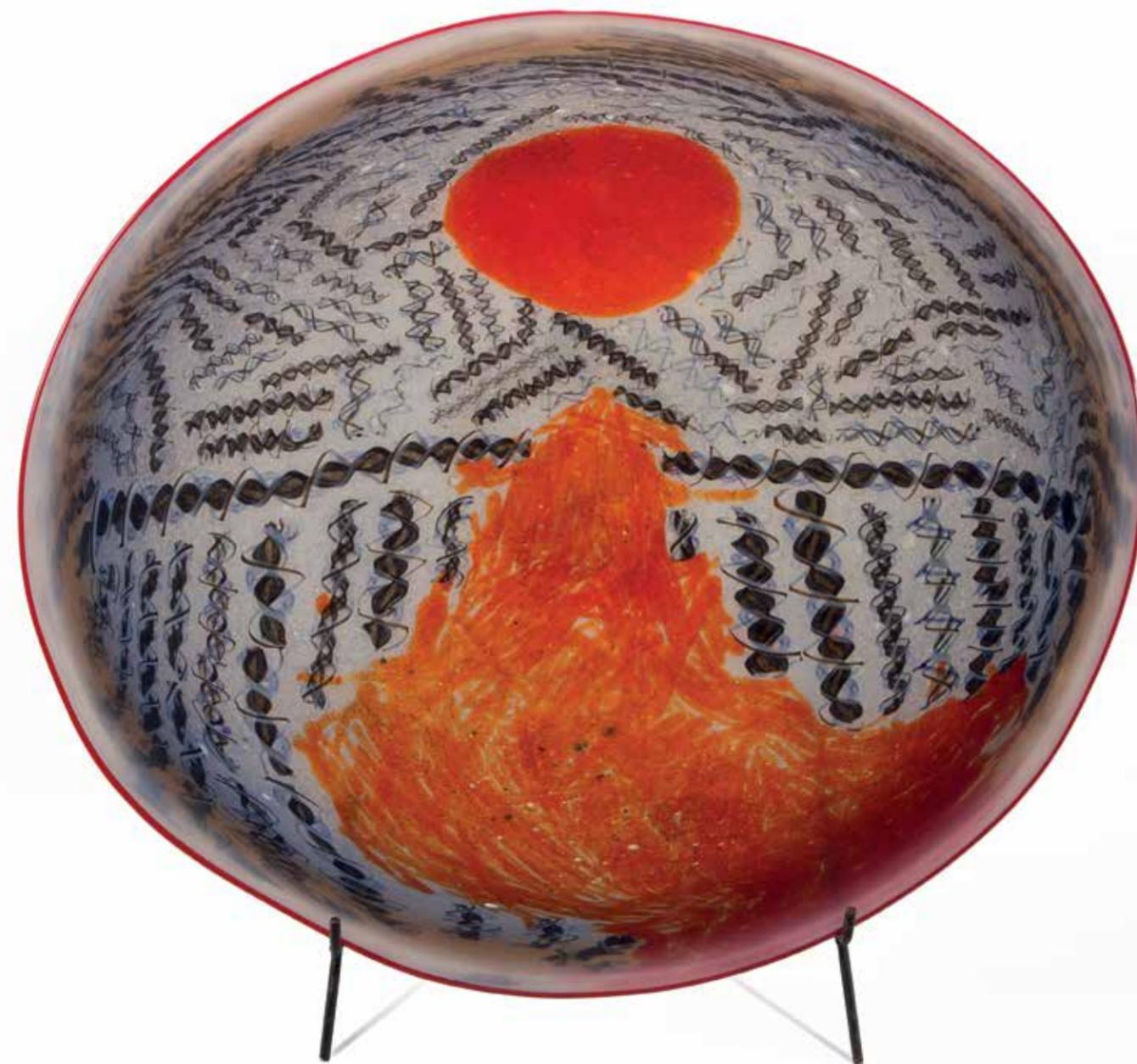
Крабова туманність / Crab Nebula
2017, гутне скло / blown glass, H=50 cm

Горизонт за сонцем / Horizon Behind the Sun
2017, гутне скло / blown glass, H=67,5 cm

Краєвид I / Landscape I
2021, гутне скло / blown glass, H=60 cm

Краєвид II / Landscape II
2019, гутне скло / blown glass, H=59 cm

Таємна вечеря / Holly Supper
2018, гутне скло / blown glass, W=700 cm

Новітній період творчості Андрія Бокотея, після 2018 р., вирізняється тяжінням до складних фігуративних монументальних композицій. Першою масштабною роботою, побудованою з гутних елементів, була «Таємна вечеря», експонована 2018 р. в Національному музеї у Львові ім. А. Шептицького на виставковому проєкті з нагоди 80-ліття художника. Проєкт належав до небагатьох мистецьких подій, які позиціонуються в площині концептуальних практик. До кульмінаційного залу зі скульптурною композицією глядача підводили чотири холи, наповнені інсталяційним і мультимедійним контентом. Підведення до найвищої точки спілкування відвідувача з монументальним об'єктом шириною 7 м відбувалося через призму відтворення емоцій і роздумів, які супроводжували митця у процесі творення композиції. Глибинною інтуїтивною іскрою, джерелом ідеї створення «Тайної вечері» безсумнівно є життя і служіння рідного батька художника – отця Андрія Бокотея, чий тернисте життя було позначене твердою вірою та незламністю переконань. Власне перша зала експозиції впроваджувала глядача в атмосферу недосяжного ідеалу: центральний об'єкт – прозорий купол, який оберігає скляну позолочену чашу – символ Таємної вечері, уособлення недосяжної чистоти й першоджерела віри, упередметненої ідеї тайнства священного причастя. Фоновим зображенням на тлі об'єкту формувалася світлом проектора фрагмент тексту з Нового Завіту: «Приймїть, їжте – це тіло моє, що за вас ламається на відпущення гріхів. Пийте з неї всі – це є кров моя Нового завіту, що за Вас і за многих промивається на відпущення гріхів». Найзмістовнішим інструментом мистецького переказу цієї зали був голос: аудіозапис здійснення Святої Боже-

ственної літургії з приношенням Святих Дарів отцем Андрієм Бокотеем 1991 р., в час, коли греко-католицька церква лише починала виходити з підпілля, а богослужіння перестали відправлятися вдома за зачиненими дверима у вузькому колі близьких. Друга зала «приземлювала» глядача діаметрально протилежними за змістом образами реального – гріхи сьогодення: непереможна упродовж цивілізації жага до узаконеного вбивства – до війни, насильство над тваринами, голодомор, наркоманія, бездумна наруга над природою – все те, що в ім'я Бога і молячись до Нього ми продовжуємо впроваджувати в канони нормального суспільного сприйняття. Матеріалізовані «муки творчості» та пов'язані з цим емоції митця упродовж двох років роботи над реалізацією ідеї експонувались у наступному залі. Під проєктованим на стіні (знову ж таки чистим світлом) фінальним ескізом композиції нерегулярною хаотичною масою формувалася інсталяція з невикористаних скляних фрагментів – елементів фігур, які або тріщали чи ламались у процесі, або не відповідали формам і баченням автора. З протилежного боку на чисті прозорі муки «споглядали» три обличчя – спалені дерев'яні рельєфи, на яких формувалися лики святих апостолів. Передостанній зал, підводячи глядача до чистої прозорої квінтесенції проєкту, мав на меті викликати в багатьох потребу зведення балансу сумління: «приходьте мене восхваляти і благоустите – згадайте свої чини в останні десятиліття». Щоби досягнути до фінальної зали з «божественним і недосяжним ідеалом», індивідууму – відвідувачеві виставки, а часто й учаснику щоденного життя самого автора – доведеться буквально

motifs," 1983; "Winter," 1985; "Cossack Mamay," 1987; "Reflection," 1986; "Son's Drawing," 1991), to abstract and associative ones (series "Slotted Landscapes," "Fancies," "Reflections," 1990; "Landscape Motifs," "Cosmic Landscapes," 2000; "Green Planet," "Harp," "Summer," "Etching," 2013; "Revolution," 2014; "Calvary," "Crab Nebula," "Dance of Little Crocodiles," 2017).

The newest period of Andriy Bokotey's work, after 2018, is characterized by an attraction to complex figurative, monumental compositions. Among the few artistic events that are positioned in the field of conceptual practices, the exhibition project "The Last Supper" by Andriy Bokotey, created as part of the celebration of the 80th anniversary of the author at Andrey Sheptytskyi National Museum in Lviv in 2018. Four halls filled with installation and multimedia content led the spectator to the culmination hall with a sculptural composition. The visitor was brought to the highest point of communication with the monumental object 7 m wide through the prism of reproduction of emotions and reflections that accompanied the artist in creating the composition.

The profound intuitive spark, the source of the idea of creating "The Last Supper," is undoubtedly the life and ministry of the artist's native father – Father Andriy Bokotey, whose thorny path was marked by firm faith and adamant beliefs. The first hall of the exhibition involved the spectator in the atmosphere of an unattainable ideal: the central object is a transparent dome that protects a gilded glass goblet – a symbol of the Last Supper, the embodiment of unachievable purity and the source of faith, an embodied idea of the sacrament of Holy Communion. As the background image on the background of the object, a

piece of the text from the New Testament was formed by the projector's light: "Take, eat; this is my body, which is given for you for the forgiveness of sins. Drink from it, all of you. This is my blood of the covenant, which is poured out for many for the forgiveness of sins." The most meaningful instrument of the artistic retelling of this hall was the voice: an audio recording of the Holy Divine Liturgy with the offering of the Holy Sacraments by Father Andriy Bokotey in 1991, at a time when the Greek Catholic Church had just begun to come out of hiding and Masses ceased to be held at home behind closed doors in private.

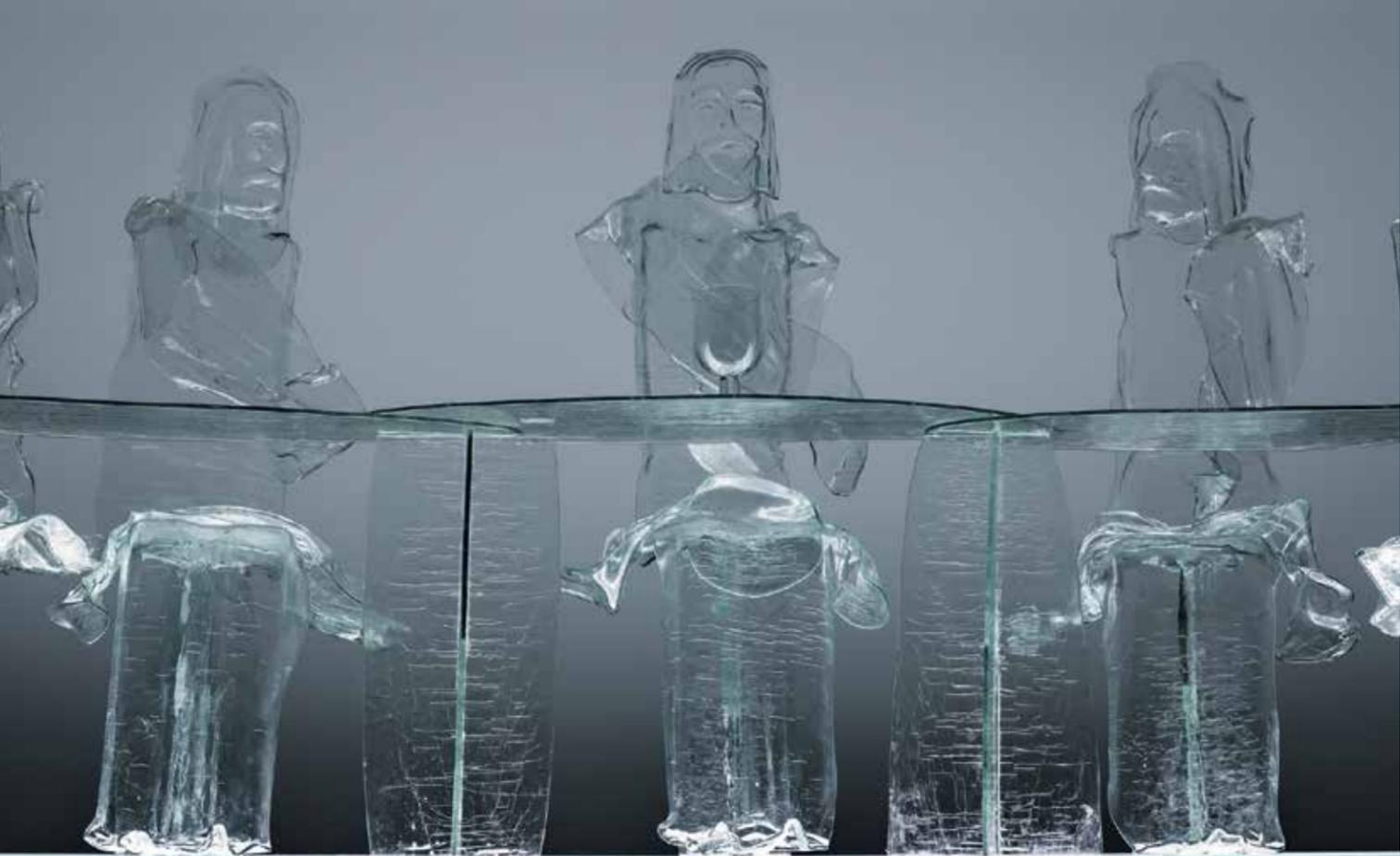
The second hall "landed" the spectator with opposed images of the real – the sins of the present time: invincible thirst throughout civilization for legal murder – war, forcing over animals, Famishment, drug addiction, thoughtless abuse of nature, all that in the name of God and praying to Him we continue to introduce into the canons of normal social perception.

The materialized "creative suffers" and related emotions of the artist during two years of his work over the realization of the idea were exhibited in the next hall. Under the final sketch of the composition projected on the wall (again with the help of clear light), an installation from unused glass pieces – elements of figures either cracked or broken in the process or that did not correspond to the author's forms and views was being formed as irregular, chaotic mass. On the opposite side, three faces – burnt wooden reliefs, on which the faces of saint apostles were created, "watched" clear transparent "suffers."

The penultimate hall that led the spectator to the pure quintessence of the project was aimed to evoke in many people the need for a balance of conscience: "Come to

топтати труди художника, зарівно Бокотея-скляра та Бокотея-ректора. Підлога зали вкрита численними документами з підписом ректора Андрія Бокотея та ескізними пошуками «Тайної вечері». Під час відкриття виставки багато кого цей масив зупиняв, хтось розсував папери, торуючи собі шлях, хтось піднімав ескізи і пхав до кишені...

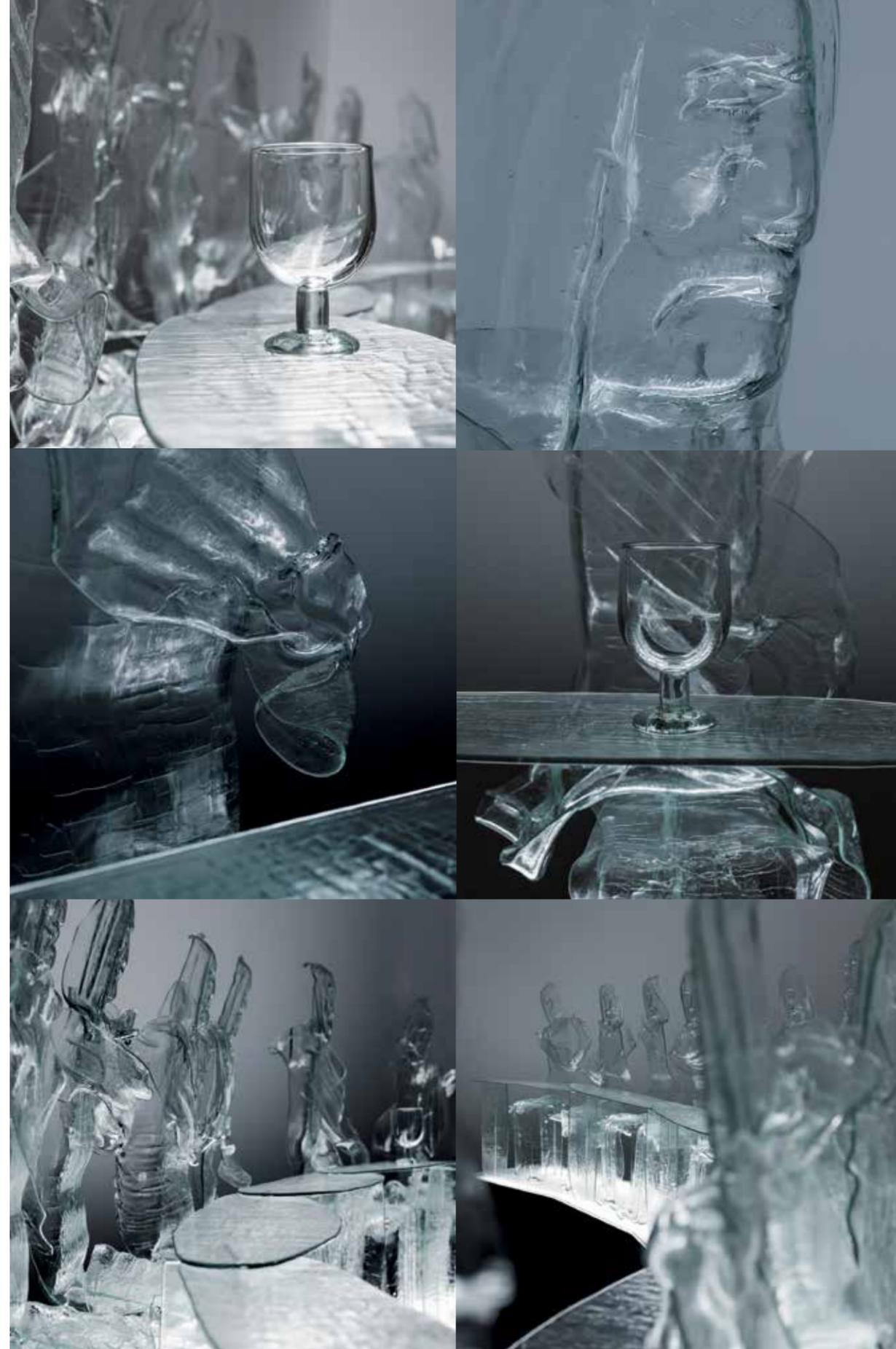
Наступну скульптурну групу Андрій Бокотей присвятив захопленню надбаням древньої китайської культури – знаменитій Теракотовій армії. Щоправда, початкова ідея базувалася на ближчій героїчній групі військ – українському козацтві, проте в процесі творення на замовлення китайського Музею Східної та Центральної Європи Грінвейв у м. Усі, тематика змінилася, відповідно до кінцевої локації скляної композиції.

На передньому плані скульптурної групи гордо стоїть кінь у натуральну величину. Ця частина композиції виконана в адаптованій до гутних умов техніці прокатування через металеві вальці – одному з давніх способів виконання віконного скла. Прокатані заготовки довжиною навіть до одного метра згодом кшталтувалися в гарячому стані на дерев'яній формі. Всі елементи по чергово змонтовані на каркасі з вітринного скла, вирізаного по силуету гідроабразивом. До речі, вперше цей елемент скульптурної групи був експонований на підсумковій виставці 11-го Міжнародного симпозиуму гутного скла в залах Національного музею у Львові ім. А. Шептицького в жовтні 2019 р.

praise me and preach – remember your deeds in last decades.” To reach the final hall with “divine and unattainable ideal,” an individual – the visitor of the exhibition and often a participant in the author’s everyday life has to trample the works of the artist, both Bokotey-glass artist and Bokotey-rector. The hall’s floor was covered with numerous documents signed by Rector Andriy Bokotey and a sketch of “The Last Supper.” During the exhibition’s opening, many people were stopped by this array; some pushed the papers, paved their way, some picked up the sketches and stuffed them into their pockets...

Andriy Bokotey devoted the next sculptural group to the fascination with the heritage of ancient Chinese culture – the famous Terracotta Army. The initial idea was based on a closer heroic group of troops – the Ukrainian Cossacks. However, in the process of creation commissioned by the Greenwave Museum of Eastern and Central European Art in Wuxi, China, the theme changed by the final location of the glass composition.

A life-size horse stands proudly in the foreground of the sculptural group. This part of the composition is made using rolling through metal – one of the ancient window glass-making methods. Moved blanks up to one meter long were later shaped while hot on a wooden mold. All elements are alternately mounted on a frame of window glass, cut in silhouette with hydro abrasive. By the way, for the first time, this element of the sculptural group was exhibited at the final exhibition of the 11th International Blown Glass Symposium Lviv in the halls of the National

Теракотова армія / Terracotta Army
2019, гутне скло / blown glass, 190x950x300 cm

Задній план композиції формують статичні фігури воїнів у символічному для китайської культури числі вісім. Незважаючи на спільний принцип побудови постатей, як і в оригіналі, кожній фігурі надано індивідуальних характерних рис, а навіть визначальні для лідера ознаки військового обмундирування в одного з воїнів. Безперечно, виконанню композиції передувало ретельне вивчення оригіналу – археологічної пам'ятки 210-209 років до н.е., Теракотової армії першого імператора об'єднаного Китаю, Цінь Ши-Хуанді. При цьому автор намагався максимально детально зобразити певні елементи одягу, зачіску чи дрібні деталі на обличчях. Ця складова твору частково доповнена елементами, виконаними в техніці термічного формування. Нова версія Таємної вечері, виконана автором у 2020-2021 рр., створена передусім у техніці термічного формування з використанням прозорого листового скла. Композиція «Таємна вечеря 2021» експонується в Парку скульптур 3020 неподалік Львова, де згодом має бути сформований музейний комплекс, присвячений українському художньому склу. Композиція значно більша за розмірами, порівняно з роботою 2018 р., та встановлена стаціонарно в одному з об'єктів на території парку, що дозволило забезпечити її відповідне освітлення. В доповнення скульптурної композиції упродовж 2022-2023 рр. було створено масштабну групу «Ангели» (9 об'єктів), яка заповнила купол згаданого архітектурного комплексу.

Museum, named after A. Sheptytskyi, in October 2019. Static figures of warriors form the background of the composition in number eight, which is symbolic of Chinese culture. Despite the common principle of building the figures, as in the original, each figure is given individual characteristics and even the defining features of the leader's military uniform in one of the soldiers. Undoubtedly, the performance of the composition was preceded by a careful study of the original – an archaeological site of 210 – 209 BC, the Terracotta Army of the first emperor of unified China, Qin Shi-Huangdi. At the same time, the author tried to depict some aspects of clothing, hairstyle, or small details on faces in as much detail as possible. This work component is partially supplemented with elements made using the kiln-forming technique. The new version of the Last Supper, performed by the author in 2020 – 2021, was created primarily using kiln-formed transparent window glass. The composition "The Last Supper 2021" is exhibited in 3020 Sculpture Park near Lviv, where a museum complex dedicated to Ukrainian glass art will later be formed. The composition is much larger compared to the work of 2018. It is permanently installed in one of the objects on the park's territory, making it possible to ensure appropriate lighting. In addition to the sculptural composition, a large-scale group of "Angels" (9 objects) was created in 2022 – 2023, which filled the dome of the mentioned architectural complex.

Темна вечеря 2021 / Holly Supper 2021

2021, термічне формування, гутне скло / kilnform, blown glass, W=950 cm

Провідною лінією, квінтесенцією проектного мислення А. Бокотей є образність. Матеріалізація ідеї найелементарнішими засобами формотворення, виразне підкреслення таких характерних рис матеріалу як прозорість, світлопроникнення, специфіка пластики гарячої маси. Понад півстолітній досвід роботи Андрія Бокотей в гутному цеху – це безперервний процес експериментування з формою, технікою, декором, внутрішнім простором, кольором і фактурою. Можемо сміливо стверджувати, що ідейні та пластичні пошуки художника стали базисом для формування наступних поколінь львівських митців.

Художній доробок Андрія Бокотей переповнений жагою до експерименту, пошуку нових можливостей у надскладному матеріалі мистецького переказу, які часто межують з нереальністю виконання. Безупинне прагнення до візуалізації власних ідей завжди супроводжується неповторністю застосованої авторської мови, незважаючи на звернення до часто надмір експлуатованих у мистецтві мотивів. У цьому процесі завжди ключову роль відіграє розуміння та природне відчуття матеріалу – гарячого скла, з яким автор співтворює вже півстоліття. Власне – співтворює, бо як часто підкреслює Андрій Бокотей: «Скло само покереує пластичним рішенням, без непотрібного втручання».

Михайло Бокотей

кандидат мистецтвознавства,
член-кореспондент Національної
академії мистецтв України, доцент

The guiding line, the quintessence of A. Bokotey's creative thinking is imagery. The materialization of the idea by the most elementary means of forming expressively emphasizing such characteristic features of the material as transparency, light penetration, and the specificity of hot glass plasticity. With more than half a century of work experience in the blown glass workshop, Andriy Bokotey continues the process of experimentation with form, technique, decor, internal space, color, and texture. We can indeed stress that the artist's ideological and sculptural searches laid the basis for the next generations of Ukrainian glass artists' education.

Andriy Bokotey's artistic work is filled with a thirst for experimentation, the search for new possibilities in the highly complex material of creative narration, which often borders on the unreality of execution. The constant desire to visualize one's ideas is always accompanied by the originality of the author's language despite the appeal to motifs often overused in art. In this process, the critical role is always played by the understanding and natural feeling of the material – hot glass, with which the author has been collaborating for half a century. It co-creates because Andriy Bokotey often emphasizes: "Glass creates a plastic solution by itself, without unnecessary intervention."

Mykhailo Bokotey, PhD

Correspondent Member of the
National Academy of Arts of Ukraine,
Associate Professor

АНДРІЙ БОКОТЕЙ – ПІОНЕР УКРАЇНСЬКОГО СТУДІЙНОГО СКЛА
ANDRIY BOKOTEY – PIONEER OF UKRAINIAN STUDIO GLASS

Музей скла у Львові

Західний регіональний науково-мистецький центр
Національної академії мистецтв України

Дизайн: Михайло Бокотей

Редактор: Ірина Костюк

Фото: Фердинанд Кузюмова, Вадим Некрасов,
Володимир Рижанков, Михайло Бокотей,
Андрій Чижов, Артур Солецький, Михайло Петрів

Коректор: Марія Глушко

Переклад: Михайло Бокотей

Design: Mykhailo Bokotei

Editor: Iryna Kostiuk

Foto: Ferdinand Kuziumov, Vadim Nekrasov,
Volodymyr Ryzhankov, Mykhailo Bokotey,
Andriy Chyzhov, Artur Soletskyi, Mykhailo Petriv

Corrector: Mariya Hlushko

Translation: Mykhailo Bokotei

Національна
академія
мистецтв
України

© Андрій Бокотей, Михайло Бокотей, 2024
© Музей скла у Львові, 2024
© Західний регіональний науково-мистецький центр НАМ України, 2024

